

Barnrättspolitik för en hoppfull generation

Valmanifest 2026

Innehåll

- 4** Förord av Pernilla Baralt, generalsekreterare UNICEF Sverige
- 6** Barns rättigheter i Sverige och globalt
- 8** Det säger barn och unga
- 12** Ta ett helhetsgrepp om barnrättspolitiken
- 14** Din guide till att fatta bättre beslut för barn och unga
- 16** Du som beslutsfattare har ansvar för barn och unga

Producerad av UNICEF Sverige 2026.
Omslagsbild samt sida 15 och 16 © UNICEF Sverige Anton Brunnberg
Resterande fotografier © UNICEF Sverige Tim Karmskog

Vägen framåt - involvera, integrera och investera i barn

Tänk om varje barn fick möjlighet att utvecklas till sin fulla potential. Vilket samhälle vi skulle ha – ett samhälle som blomstrar, står starkare, klokare och är mer motståndskraftigt både här och nu och i framtiden. Vi säger ofta att barnen är det viktigaste vi har, att vi ger allt för barnen. Nu är det dags att visa det i handling och genom effektiva beslut.

Barn är beroende av oss vuxna för att få den trygghet, omsorg och utveckling de har rätt till. Samtidigt vilar samhällets nutid och framtid på barnen – på deras möjligheter att växa, må bra och forma en hållbar utveckling och ett långsiktigt välstånd för kommande generationer. När ett barn lämnas utanför är det därför inte bara en individuell förlust utan ett gemensamt misslyckande.

Sverige har länge varit ett föregångsland för barns rättigheter. Vi var först i världen att förbjuda barnaga och bland de första att ratificera barnkonventionen, som sedan 2020 är svensk lag. Trots detta saknas fortfarande ett helhetsgrepp om barnrättspolitiken. Det saknas en tydlig och samlad styrning, uppföljning och långsiktig strategi som säkerställer att barns rättigheter inte bara erkänns utan också respekteras och blir verklighet för varje barn. Den goda nyheten är att du som beslutsfattare har möjlighet att påverka detta.

När något är riktigt viktigt arbetar vi strukturerat och långsiktigt. Det måste även göras med barnrättspolitiken. Vi måste lyssna samt involvera barn och unga, sätta tydliga mål, avsätta resurser, säkerställa data

och kompetens och följa upp resultaten. Barnrättspolitikerna får inte vara ett sidospår där man lappar och lagar kortsiktigt. Den måste vara en central del av samhällsbygget – en strategisk investering i demokrati, innovation och välbefinnande.

Inför riksdagsvalet 2026 vill UNICEF Sverige visa vägen till ett Sverige där barn och ungas välbefinnande, delaktighet och utveckling blir en självklar del av politiken. Ett Sverige som lever upp till barnkonventionens löfte att alla barns rättigheter ska tillgodoses så att barn och unga kan utvecklas till sin fulla potential. Det handlar om att involvera barn och unga i beslut som rör dem, integrera ett barnrättsperspektiv i alla politikområden och prioritera och investera i barns rättigheter.

Vi vill att Sverige inrättar ett barnrättspolitiskt ramverk för att leva upp till barnkonventionen och skapa en hoppfull generation.

Det är rätt. Och det är smart. För barnens skull – och för Sveriges.

Pernilla Baralt

UNICEF Sverige generalsekreterare

Barns rättigheter i Sverige och globalt

Barns rättigheter utmanas både globalt och i Sverige.¹ Inte sedan andra världskriget har så många barn vuxit upp i krig och konflikter, i fattigdom, exploatering och i klimatkrisens spår. Fler barn än någonsin i modern tid är i behov av humanitärt stöd, samtidigt som omfattande nedskärningar i globala biståndsnivåer riskerar barns överlevnad och utveckling. Sammantaget bidrar dessa globala kriser till instabilitet, ofrivillig migration

och ekonomiska svårigheter för såväl enskilda familjer som samhällen och länder.

Det långsiktiga utvecklingsbiståndet och investeringar i barns hälsa, utveckling och utbildning har en avgörande betydelse. Det stärker demokrati, stabilitet och barns rättigheter och kan inte ersättas av finansiering från andra aktörer. Sverige har ett ansvar och ekonomisk kapacitet att upprätthålla ett högt bistånd som både möter akuta humanitära behov och bidrar till långsiktig och hållbar utveckling. Samtidigt ser vi ett bristande barnrättsperspektiv i Sveriges utrikes- och biståndspolitik, där barns rättigheter alltför ofta saknas i politiska uttalanden, styrdokument och strategier.

Även i Sverige är barns rättigheter satta under press. Det har skett välkomna framsteg men mycket återstår för att barnkonventionen ska bli verklighet för alla barn. Ökande ekonomisk utsatthet bland familjer med låga inkomster sammanfaller med en allt större ojämlikhet i skolresultat och barns hälsa. Samtidigt ser vi en nationell kris utspela sig där barn rekryteras till allvarlig kriminalitet och dödligt våld. Allvarliga missförhållanden inom den statliga ungdomsvården slår hårt mot barn i utsatthet. Den ojämlika skolan sviker framför allt elever i utsatta områden samtidigt som bristen på delaktighet bidrar till barn och ungas upplevelse av demokratiskt utanförskap.

I en granskning som vi gjorde tillsammans med 24 andra civilsamhällesorganisationer 2025 konstateras att Sverige inte uppfyller FN:s barnrättskommittés rekommendationer. Det handlar framför allt om åtgärder som rör barn i migration, åtgärder kring socioekonomisk utsatthet och åtgärder som syftar till att förhindra gängkriminalitet. En avgörande utmaning är att Sverige saknar en helhetsbild av barnrättspolitiken och de senaste årens höga lagstiftningstakt har gjort utvecklingen svår att överblicka. Barns tillgång till sina rättigheter varierar kraftigt mellan kommuner, därtill saknas data och uppföljning inom flera områden vilket försvårar jämförelser och ansvarsutkrävande. Som beslutsfattare har du såväl möjligheten som ansvaret för att förändra detta.

¹ Se t.ex. The State of the World's Children 2025: Ending child poverty.

Det säger barn och unga

Barnkonventionens artikel 12 tydliggör varje barns rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som berör dem och att få dessa beaktade. Barn och unga i Sverige upplever generellt att de har god kunskap om sina rättigheter.² Däremot har vissa barn i utsatta situationer, som häktade barn eller barn inlåsta på särskilda ungdomshem, ofta sämre kunskap om sina rättigheter. I många sammanhang saknas särskilt barnanpassad information vilket försvårar barn och ungas möjlighet till delaktighet och inflytande.

Enligt flera undersökningar minskar barns och ungas förtroende för politikernas förmåga att förändra samhällsutvecklingen. Synen på framtiden för Sverige och världen är allt mindre hoppfull och färre unga upplever att de har möjlighet att påverka samhället. Många unga upplever att löften inför val sällan infrias och att politiken i stället präglas av symbolfrågor och kortsiktiga utspel.

Barn och unga är individer, precis som vuxna, och har olika åsikter. Utifrån UNICEF Sveriges konsultationer med över 400 barn och unga, samt undersökningar från bland annat Myndigheten för civilsamhälle och unga (MUCF) och Ungdomsbarometern, lyfter barn och unga ändå sammantaget ett antal viktiga områden där de vill se politiska svar.³ Barn och unga uppmanar politiker att:

Öka alla barn och ungas delaktighet i politiska beslut

Barn och unga vill bidra till att lösa samhällsutmaningar. De vill att beslutsfattare lyssnar på dem och inkluderar dem i både problemformuleringar och lösningar. Många upplever en tydlig klyfta mellan vuxnas föreställningar om hur det är att vara ung och deras egen verklighet. Samtidigt beskriver unga att de ofta betraktas som en homogen grupp, trots stora skillnader i behov, livssituation och mognad beroende på ålder, bakgrund och bostadsområde. Var barn och unga bor, vilka resur-

ser deras familjer har och hur nära de upplever sig stå makthavare påverkar deras engagemang och deras syn på rättvisa, ansvar och inflytande.

Minska skillnader i livsvillkor och underlätta tillgång till arbetsmarknaden

Tilltron till samhället, demokratin och politiken formas i hög grad av barn och ungas socioekonomiska livsvillkor, det vill säga var de bor, familjens inkomst och utbildningsnivå. Barn och unga från socioekonomiskt nedprioriterade områden lyfter i högre grad frågor kring ekonomisk ojämlikhet, ojämlig skola samt diskriminering. Deras jämnåriga i socioekonomiskt privilegierade områden upplever oftare samhället som i grunden välfungerande. Frågor om arbete, ekonomi och framtida försörjning är starkt kopplade till ungas känsla av trygghet, framtidstro och psykisk hälsa. Framför allt barn och unga från socioekonomiskt underprioriterade områden uttrycker oro över att inte få fotfäste på arbetsmarknaden och upplever att möjligheterna är ojämligt fördelade.

Stärk skolan och öka jämlikheten

Skolan beskrivs både som en viktig skyddsfaktor men också som en plats där ojämlikheter förstärks. Barn och unga upplever att skolan inte alltid förmår kompensera för skillnader i hemmiljö och socioekonomiska förutsättningar, vilket är skolans uppdrag. Det viktiga kompensatoriska uppdrag som skolan har innebär att utbildningen ska väga upp för barns och elevers olika förutsättningar så att alla får likvärdiga möjligheter att nå utbildningens mål.

Stärk arbetet med psykisk hälsa – online och offline

Psykisk ohälsa lyfts som en av de mest angelägna samhällsfrågorna för unga. Många beskriver en vardag präglad av stress, prestationskrav och oro inför framtiden samtidigt som stödet upplevs som otillräckligt eller svårtillgängligt. Sociala medier spelar i detta sammanhang en stor roll i barns och ungas liv. Det finns en tydlig medvetenhet om både möjligheter och risker men också ett tvivel hos barn och unga om politiker kan hantera frågor som rör sociala medier på ett sätt som kommer att gynna dem.

Öka tryggheten och motverka diskriminerande strukturer och retorik

Trygghet diskuteras brett och handlar inte enbart om lag och ordning, utan även om tillit, gemenskap och bemötande. Unga problematiserar förenklade bilder av kriminalitet och pekar på att verkligheten är mer komplex än den framställs. Det finns en kritik mot hur barn och unga med utländsk bakgrund kopplas till brott i media och samhällsdebatt, vilket upplevs som stigmatiserande och bidrar till diskriminering och ökad polarisering. Diskriminering lyfts framför allt i förhållande till etnicitet, bostadsområde, ålder och socioekonomisk bakgrund. Unga efterfrågar ett tydligare ansvarstagande från politiken för att motverka diskriminerande strukturer och retorik. Språket som används av politiker och beslutsfattare spelar stor roll.

Sammantaget visar utmaningarna som barn och unga lyfter att det behövs samlade och effektiva insatser, ett helhetsgrepp. De vill se politisk handlingskraft för att deras rättigheter ska bli verklighet. Att skapa system för att göra barn och unga delaktiga är inte bara angeläget utifrån den rätt till delaktighet som framgår av barnkonventionen, det är en investering i demokratisk stabilitet och tillit till samhället och dess institutioner.

² Barn och unga om barnkonventionen – En undersökning genomförd av Ungdomsbarometern på uppdrag av Unicef, 2024.

³ Se t.ex. Ungdomsbarometern för 2025 och MUCF:s attityd- och värderingsstudie Så tycker unga 2025 – Demokrati och viktiga samhällsfrågor. Samma bild framträder från konsultationer med över 420 barn och unga som UNICEF Sverige genomfört under hösten 2025.

Ta ett helhetsgrepp om barnrättspolitiken

Trots att barnkonventionen är svensk lag och staten har ett ansvar att tillgodose alla barns lika rättigheter saknas övergripande system för att veta hur barnkonventionen efterlevs i Sverige. Vi vet att barns rättigheter utmanas inom flera områden men vi saknar en helhetsbild.⁴ Sverige har lagstadgade skyldigheter gentemot barn men saknar mål för när och hur dessa skyldigheter ska uppnås samt metoder för att mäta målluppfyllelsen.

Bristande investeringar i barns rättigheter får stora konsekvenser, både för barn som inte får sina rättigheter tillgodosedda och för samhället i stort. Eftersom statens budget är det främsta verktyget för att fördela och prioritera ekonomiska resurser är det där barns rättigheter måste prioriteras och synliggöras.

UNICEF Sverige vill därför att Sverige inrättar ett barnrättspolitiskt ramverk med en strategi inklusive mål och tillhörande handlingsplan som är tydligt kopplade till statens budget. Målen ska resurssättas, följas upp och utvärderas.⁵ Målen bör vara mätbara och förhålla sig till de rekommendationer som Sverige fått av FN:s barnrättskommitté. Syftet är att regeringen ska planera, redovisa och följa upp statens budget och dess prioriteringar ur ett barnrättsperspektiv. Ramverket ska även möjliggöra ett tydligare ansvarsutkrävande i förhållande till Sveriges ansvar för att uppfylla alla barns samtliga rättigheter.

Genom att inrätta ett barnrättspolitiskt ramverk ges barnrättspolitiken en större tyngd och Sverige kan öka takten i barnkonventionens genomförande i Sverige. Ett ramverk säkerställer att vi går från *att* barnkonventionen ska genomföras till *hur*. Det ger barnrättspolitiken en tydligare riktning och kan synliggöra hur varje regering prioriterar barn. Det möjliggör även bättre datainsamling och uppföljning, men framför allt innebär det att barn och unga kan göras mer delaktiga i samhällsutvecklingen och känna mer hopp inför framtiden.

Detta bör ett barnrättspolitiskt ramverk innehålla:

1. En barnrättspolitisk strategi med mätbara mål för varje mandatperiod, baserad på data.
2. En årlig handlingsplan och resurser för att nå målen i den barnrättspolitiska strategin.
3. Ett förtydligt uppdrag till myndigheter att utveckla och säkerställa insamling av statistik och kunskap om barn inom myndigheternas ansvarsområde.
4. En årlig rapportering, uppföljning och utvärdering av åtgärdernas genomslag för barns rättigheter samt en årlig riksdagsdebatt om barnrättspolitikens mål, åtgärder och utfall.
5. En handlingsplan för barns delaktighet och inflytande i regeringens arbete med samtliga delar av det barnrättspolitiska ramverket.

Regeringen bör lämna över den barnrättspolitiska strategin till riksdagen att besluta om inför varje mandatperiod. En lag som reglerar det barnrättspolitiska ramverket kan behövas och en barnrättsminister bör ansvara för ramverket och dess genomförande. Varje regering sätter takten för målen samt föreslår åtgärder och resurser utifrån sina politiska utgångspunkter.

⁴ Denna bristande koppling uppmärksammas i Riksrevisionens granskningsrapport "Statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen – höga ambitioner men otillräckligt genomförande" från 2024. Behovet av systematisk och sammanhållen styrning av barnrättspolitiken ligger även till grund för regeringens uppdrag till Statskontoret om en genomlysning av barnrättspolitiken som redovisades 31 mars 2026.

⁵ Ett barnrättspolitiskt ramverk motsvarar en barnrättsbudgetering, en metod som utvecklas och förtydligas i FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nr 19.

Din guide till att fatta bättre beslut för barn och unga

De barnrättspolitiska målen i ramverket bör omfatta barnkonventionens samtliga områden och även kopplas till FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Sverige. UNICEF Sverige vill särskilt lyfta vikten av att målen utgår ifrån och möjliggör framsteg och mätbarhet utifrån barnkonventionens fyra grundprinciper:

Artikel 2 **Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.**

Målen bör säkerställa barns rätt till en jämlik tillgång till rättigheterna och en fullgod finansiering och uppföljning som möjliggör det.

Artikel 3 **Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.**

Målen ska säkerställa att beslut som rör barn på samhällets samtliga nivåer i första hand beaktar vad som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 6 **Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.**

Målen ska säkerställa inte bara barnets fysiska hälsa utan också den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.

Artikel 12 **Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet.**

Målen bör säkerställa att det finns strategier och metoder för barns delaktighet i frågor som rör det enskilda barnet, men även i övergripande beslut som rör barn i form av lagförslag, strategier eller budgetförslag. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Exempel på barnrättspolitiska mål kan vara att säkerställa alla barns tillgång till stöd och behandling för psykisk ohälsa, att minska barnfattigdomen under mandatperioden och tydligare definiera begreppet eller att stärka barns trygghet och rättigheter i digitala miljöer. Det kan även vara mål för att säkerställa att framtidens bistånd stärker barns rätt till kvalitativ utbildning, en trygg och hållbar miljö samt god hälsa eller att säkerställa att barns situation och rättigheter tydliggörs i styrande dokument och budgetar gällande utrikes-, bistånds- och säkerhetspolitiken.

Du som beslutsfattare har ansvar för barn och unga

När vi nu går in i en valrörelse hoppas vi på UNICEF Sverige att du som beslutsfattare vill bidra till att skapa en hoppfull generation. Budskapet från barn och unga är tydligt: Lyssna på oss och gör oss delaktiga i beslut som rör oss och vår framtid.

UNICEF Sverige uppmanar dig och ditt parti att ansluta er till vårt förslag om att inrätta ett barnrättspolitiskt ramverk. Det är ett förslag som tar nästa steg för barnkonventionens genomförande och som skulle göra verklig skillnad för barns rättigheter i Sverige och barns möjlighet att nå sin fulla potential både nu och i framtiden. Att öka barns och ungas delaktighet är en investering i demokratisk stabilitet och tillit till samhället och dess institutioner, för att vi alla ska få ett hållbart, tryggt och fredligt samhälle.

UNICEF Sverige ser fram emot dialog och samarbete med dig och ditt parti för att stärka barns rättigheter. På UNICEF ger vi allt för barnen varje dag, oavsett hur tuff situationen är. När kriserna förvärras. När barns rättigheter hotas. När världen säger att det är för svårt, för dyrt eller för långt bort. Då fortsätter vi kämpa. Med detta valmanifest uppmanar vi dig och ditt parti att göra detsamma. För en hoppfull generation.

Om UNICEF Sverige

UNICEF Sverige är en nationalkommitté till FN:s barnfond UNICEF. Vårt uppdrag är att – genom påverkan, kunskapsspridning och mobilisering av resurser – säkerställa att barns rättigheter blir verklighet för alla barn och att barn och unga involveras i viktiga beslut som rör deras liv. UNICEF i Sverige och även globalt engagerar, mobiliserar och samarbetar med regeringar, myndigheter näringsliv, civilsamhällesorganisationer samt barn och unga för att tillsammans bidra till att barns rättigheter, enligt barnkonventionen, respekteras och att våra samhällen utvecklas i en långsiktigt hållbar riktning. För barnen ger vi allt.

Läs mer på unicef.se